

Із чужих літератур.

Французькі повісти Семена Земляка.

Минулого року стрітили ми у-перве в женевськiм журналі *Bibliothèque universelle et Revue suisse* французьке оповіданє з українського життя („nouvelle ruthène) з підписом Семена Земляка і занотувавши його появу в ЛНВ. (1902, кн. за грудень, Хроніка стор. 40) обіцяли при нагоді поговорити докладнійше про сю нову появу. З початком сього року той сам автор видав у Женеві просторе оповіданє з українського життя окремою книжкою пп. *Sémène Zemlak, Sous le knout, Roman ruthène* (282 стор. 8-ки). Манера та основні погляди в обох сих оповіданнях однакові, письменська техніка не виявляє особливих відмін, і хоча ми не знаємо, чи се його перші твори, чи може він писав дещо вже й перед тим, зважуємо ся на основі отсих двох творів познайомити наших читачів із сею будь що будь незвичайною появою. Незвичайна вона не силою та оригінальністю таланту, а власне тим, що автор перший пробує відкрити і зробити принадним для французького читача невідомий йому доси світ — українське село і душу вкраїнського селянина. Автор і сам почуває себе в ролі Колумба, що відкриває новий світ. У коротенькій передмові до повісти „Під кнутом“ він пише: „Говорити про Русинів, се значить, входити в світ зовсім окремих ідей та думок; се значить, доторкати ся духа мови, що в своїй неотесаній силі та в своїх поетичних полетах часто не знаходить у французькiм відповідного вислову і якої оригінальність має свою власну закраску та домагає ся перекладу иноді спеціального, щоб особи, малюнки та сцени могли виявляти ся в такiм світлі, яке їм належить ся. Тим то я пробував говорити, як говорять Русини;

на хвилю я думав так, як думають вони, почував так, як почували вони. Відси пішла й форма мого роману, який не є романом париським." Як бачимо, автор сильно підкреслює оригінальність своєї теми і обіцяє французькому читачеві не мало, загадуючи показати йому, як справді говорять і відчувають ті „Русини“, що живуть невідомо де, бо ані в передмові, ані далше в оповіданні автор ані одним словом, ані натяком не зраджує, де саме відбуваються події його повісті, де лежить село, про яке в ній мова. Ся невмісна дискреція нагадує нам иншого сучасного автора, що пробує показати себе Колумбом і відкрити Русинів для Німців, автора звісного під псевдонімом Hans Weber-Lutkow. Сей панок, що називає ся по правді Покорни, син колишнього галицького урядника, був у своїм дитинстві декілька разів у галицьких селах, бачив селян крізь вікна свого покою і взяв ся також малювати галицьких селян, навіть спеціально Русинів, не маючи ніякісінького поняття про їх житє, звичаї, мову і спосіб думаня. Він знає лиш одно, що се люди дуже бідні і мусять бути на пів дикі — і відповідно до сього й малює їх як „Schlummernde Seelen“, а направду як якихось Готтентотів або Ботокудів. Д. Семен Земляк — се треба сказати відразу — знає наших селян дещо краще і малює їх з більшою симпатією; але брак докладно означеної місцевости відбирає й його оповіданням той ясний льокальний кольорит, яким — на честь їй треба сказати — визначається майже вся українськоруська новелістика, документуючи сим свій тісний звязок із дійсним житєм рідного народу. Брак того звязку відразу змінює характер оповідання, робить його чимось екзотичним, завішеним у повітрі мов фата-морґана і підриває в нас віру в правдивість авторової обсервації та щирість його інтенцій. Ся цілковита екзотичність відбирає всяку вартість не поганим із чисто технічного боку оповіданням Вебера-Люткова; вона значно шкодить також оповіданням Семена Земляка. З поодиноких неясних натяків у повісті „Під кнутом“ можемо виміркувати лише стілько, що події описані в ній відбуваються в російській частині нашого краю і то десь мабуть на Поділлі, бо в села, де живуть герої повісті, не дуже далеко до Бессарабії. Те село лежить десь недалеко австрійської границі, бо недалеко нього маєть ся великий ліс, а в ньому скали з печерами; ані села, ані жадного поблизького міста не названо в повісті. Так само не подано, в якім часі діють ся оповідані факти; хіба з того,

що селяни не роблять панщини, можна догадувати ся, що річ діється по 1861 році.

Зміст повісти „Під кнутом“ у короткім нарисі ось який. Зимою сходять ся сільська молодіж на кінець села до хати (д. Семен Земляк для локального кольориту так і пише „khata“) баби Сафрони на вечерниці (vetschernitza). Перед хатою в снігу розмовляють два парубки: велитень Семен Бурдак і невеличкий Юрій (Youri) Воробець. Річ іде про третього парубка Петра Тополю, якого призначено в рекрути та який отсе вже довший час ховається перед поліцією. Сеї ночі Петро має бути на вечерниці у Сафрони, щоб побачити свою кохану дівчину Оліяну. Та Семен власне зачув коло шинку, що старості хтось доповів про се і він разом із соцьким лагодить ся спіймати Петра. Семен хоче остерегти Петра, але Юрій просить його не чинити сього, обіцяє за те позичити йому гроший (бо Юрій богач, а Семен бідний). Показується, що Юрій любить Оліяну і рад би здихати ся Петра з села. Семен обіцяє ся мовчати. Починається вечерниця (обрядів та звичаїв, які бувають при ній, автор не подає ніяких, мабуть не знає їх). Петро Тополя розмовляє з Оліяною; він злагодив ся ще сеї ночі тікати за Дністер у Молдаву, а коли бранка втихне, він верне і по Велицидні прише сватів до Оліяни. Молодята на хвилю тонуть у мріях; далі починається почастунок, вечеря, пісні. Оліяна співає:

„Ой там у степу, на шляху татарським, на шляху гайдамацьким сірий орел серед ночі сидить і думає. З України далекої козак повертає. Він бачить орла на шляху, будить його і мовить: „Гей орле сирокрилий, гей орле, мій друже! Чи бачив ти мое село, чи бачив ти мою милу?“

Як бачимо, автор користується дуже свobodно мотивами української пісні, в отьому випадку звісної в Галичині пісні:

Гей понад морем, понад Дунаєм,
Там ходить козак, з орлом говорить:
„Гей орле, орле, сивий соколе,
Гей чи не був ти в моїй стороні,
Гей чи не чув ти в якій новині,
Гей чи не тужить миленька по мні?“

Але текст д. Земляка се не дословний переклад якого будь тексту укр. пісні, а власна авторова парафраза.

Петро — говорить автор — перериває дівчатам сю пісню увагою, що є иньші кращі, а ся кінчить ся зле; очевидно, автор мав на думці якусь иньшу пісню, а не ту, якої укр. початок приведено висше, бо ся кінчить ся добре. Оліяна починає співати нову, ще сумнійшу пісню, якої текст автор подає в прозі, а ми в дословнім перекладі:

„З моїх понурих думок я посіяла руту, заволочила її моїми чорними мріями, поливала моїми слізмами. Я сумна, сумна до смерти. Ганьблена старими, ганьблена молодими, я сама серед них, сумна до смерти.

„На березі ріки я посадила плакучі верби: верби вирости; я чую, як вони говорять мені в ночи, а того, кого я люблю, нема тут, щоб говорив зо мною.

„Я посадила сумний терен, підливала його чистою водою. Терен виріс, коли приходжу; жалує мене, коли плачу; а того, кого люблю, нема тут, щоб пожалував мене.

„Мамо, ти прокляла мене в колиці; ти прокляла мою молодість, чи правда, мамо? О скажи мені, скажи мені, чи ти мене маленькою в церкву не носила, чи ти в Бога не просила для мене щастя, яке він дає иньшим?

„Я не прокляла тебе, моя доню, носила тебе в церкву, молила ся... А те що є, так було писано.“ (Сказати-б по нашому: така доля судила ся тобі).

Як бачимо, і сим разом ніби українська пісня у д. Земляка, то властиво свобідна парафраза деяких мотивів укр. нар. пісень зі значними додатками власних авторових концептів, звичайно значно слабшого калібру — в отьому випадку уступи 2 і 3.

Ледво Оліяна докінчила пісню, чути з надвору кроки; Семен догадуєть ся, що се наближаєть ся соцький, кричить Петрови, щоб ратував ся. Та вже було за пізно. Петро чуючи Семенові слова догадуєть ся, що се Семен зрадив його, і проклинає його, а те прокляте робить страшне вражінє на Семена.

„Велитень поблід як смерть і впав на лавку. Слова, які він чув, завдали йому страшний удар: його темна душа бачила, як перед ним розкривала ся безодня, і вона полишила ся. Тепер він був проклятий за те, що продав чоловіка, якого міг був спасти. Що тепер буде з нього? Куди йому сховати ся перед тим Богом, що мусить побити його? Він чув, як прокляте паде на його голову, він чув, як його привалювала ціла сила п'їтьми і тасмниці,

і против сеї сили він був безсильний, безсильний, безсильний! Петрові слова дійшли аж до Бога; вони були кинені в болю й розпуці, і дух пімсти позбирав їх. Вага сих слів давила його розбурхане, стрівожене сумління, і його серце отворилося для безмірного жалю за жертвою, для сліпої ненависти до зрадника Юрія. Уперве в його життю звів узявся думати, і його думка розвивалася як вуж, що звиваєся; вона потрясала ним як буря, що ломить; вона гризла його як огонь, що палить на смерть.

Наш автор любиться в подібних психічних аналізах і в подібних анімістично-психологічних мотивах; здається, що в них він думав подати Французам зразки правдивого способу мислення й почування „des Ruthènes“. На жаль приходиться сказати, що всі ті характеристики дуже мало мають спільного з дійсним способом думання та говорення Українців, і являються переважно пустою і дуже зманерованою фразеологією, невдалою мішаниною бердичівського способу мислення з париським.

Петра Тополю ловлять, заковують. Семен хоче замість нього йти до війська, але Юрій обіцяє старості чотири кварта горівки, щоб не пристав на се, і староста вибиває Семенови два зуби. Оліяна ридає прощаючись із Петром і сей обіцяє їй, що верне, і його виводять геть. Вечерничні розходяться. По дорозі Семен доганяє Юрія, кидається на нього, душить його і скидає з кручі в ріку; та стогнане тяжко раненого та приваленого глиною на краю ріки Юрія страшенно зворушує та перепуджує його; він ратує на пів неживого ворога і заносить його до хати тітки Сафрони, помагає їй умити та віджити його, а переконавшися, що він не вмер, утікає в далеку країну, до Бесарабії на заробітки.

Сафрона кличе до своєї хати матір Юрія, завіdomляючи її, що се „нечистий“ так побив, подусив та покалічив Юрія і зіпхнув його з кручі. Мати готова повірити сьому, але покликаний до хорого Жид хірург Абрагам бачить у нього в голові діри, на плечах синці і запитує Сафрону, хто так опорядив хорого? Сей Абрагам — хвалить ся автор — має бути дійсна, жива особа. Що хотів сказати сим автор? Чи те, що иньші особи його повісти не дійсні? Але й про Абрагама автор не зумів сказати нічого такого, щоб оправдувало його дійсність. Чи може те, що він лічить усіх хорих пусканем крові і мірить сю кров на ціну монети: стільки то крові за 5 копійок, а стільки то за 10 коп., при чім розуміється, що

більша доза випущеної крові більше їй помагає? Чи може те, що пізнавши у Юрія тяжке побитє, він таки дав переконати себе Сафронї, що його побив демон? Чи може справді українські селяни й селянки такі вже безглузді, щоб повірили, що тяжко побитому поможе, коли йому пустити крові з лівої руки і з правої ноги, а рани мазати дьогтем? Може собі автор запевняти їй сто разів про реальність Абрагама, то все таки ми, знаючи, як справді лічать ся наші люди в таких випадках, скажемо, що се брехня, глупо видумані анекдоти, видумані з тенденцією — показати тих Ruthen'ів як дикунів, як якихось Бушменів та Ботокудів.

Юрій приходить помалу до здоров'я, пригадує собі, що його побив Семен, та їй тут Сафрона вміє запуджати його страхами та чортами, що він не доносить про сей злочин ніякій власті, а автор мовчки впевняє нас, що його побитєм і довгою хворобою не цікавив ся зовсім ніхто в селі крім його матери й Сафрони. Подужавши Юрій хоче посилати сватів до старого Дубенюка, батька Оліяни, і головна сцена оповідання переносить ся до хати Дубенюка. Старий Дубенюк — господар середньої руки, а Юрій богач. Хоч він скалічений, осліп на одно око після Семенових побоїв, то все таки Дубенюк уважає собі за велику честь мати його зятем і сповіщає Оліяну про прихід сватів. Оліяна заявляє, що не піде за Юрія, і Дубенюк кидаєть ся немилосердно бити дочку. При тій роботі застають його свати. Дочку побиту відводять мати до комори і кладє на постіль, а свати умовляють ся з Дубенюком і пють аж до півночі. Ніяких „законних річий“, ніяких звичайних при українським сватаню форм: мати не грає тут ніякої ролі; анї дочки, анї молодого ніхто не бачить на очі; про віно, про вбезпеченє маєткове дочки нема анї мови, одним словом, видно, що автор не має анї найменшого понятя про той скомплікований та високо-поетичний акт, яким українські селяни звичайно кладуть основини нової сім'ї. Він знає лише, що при тім пють, і заставляє Дубенюка напити ся до повної нестями.

Тимчасом у коморі їде важка драма в серці матери. Мати любить свою одну дочку; бачучи її побиту, чуючи її жалісне благанє, щоб не давати її за ненависного Юрія, вона пригадує собі своє власне дівуванє, як її не питавши її волі віддали за Дубенюка, як він бив її та знущав ся над нею. „Трицять літ муки їй знущаня. Мій перший син уродив ся неживий, бо він бив мене

в тяжи... і три інші померли маленькими, бо я була нещасна, замучена. Розпука висушила мої груди, мої сльози затроювали молоко моїх цицьок, і мої діти померли, померли всі. Нарешті Бог змілював ся наді мною, дав мені отсю дочку! Ах, віниця моїх очей, кров могого серця, душа моєї душі!... І він має мені вбити її?" Так міркує мати, Єрина Дубенючка, і поки чоловік спить, досипає йому в пляшечки отрути до недопитої вчора горівки. Над раном Дубенюк будить ся. Єрина входить у хату.

— Єрино, — белькотить він, — музики вже тут, весіле...

— Так, музики тут, весіле починає ся, — відповіла жінка і засьміяла ся понуро.

— Єрино!

— Чого тобі?

— Юрій богач... у нього воли, у нього... коні...

Жінка не відповіла нічого.

— Єрино!

— Чого ще?

— Собача жінко, коли я бю свою дочку, ти не маєш права боронити її.

— Будеш бити її... як зможеш.

— Де вона?

— Вона прийде.

— Нехай прийде... зараз... я велю, її батько.

В тій хвилі його позір упав на фляшку, він усміхнув ся.

— Наний!

Єрина поблідла, нагла хмара затемнила її очі, знесилена вона зупинила ся на серед хати.

— Наний! — крикнув паний.

Тремтячи жінка взяла фатальну чарку і подала її до рук нещасному. Він випив. Крик вирвав ся з уст Єрини, крик хриплий, страшний, однісінький. Настала мовчанка. Оліяна почула той крик, зволікла ся з постелі і нараз появилась ся на порозі дверей.

— Мамо, — прошептала вона, — він вас бив?

— Тихо!

— Мамо, що стало ся?

— Тихо, тихо!...

— Ви бліді, мамо.

— Се нічого.

— Ви бліді. Що він сказав вам?

— Він п'яний. Іди спати.

— І встане і буде бити вас.

— Він буде спати, — відповіла жінка таким дивним голосом, що Оліяна затремтіла.

— Мамо, як Юрій прийде?

— Я не дам тебе.

— Але тато потім не буде п'яний.

— Він спатиме... Іди, заспокій ся.

Отсе одна з найефектовніших сцен повісти — чи вона правдива в значінню тої висшої правди, яку дає зрозумінє людського життя аж до його найтайніших, найстрашніших глубин? Д. Земляк пробує йти ще далі, ще глубше.

В ранці Дубенюк будить ся, кричить, що його щось пече в нутрі. Жінка вмовляє в нього, що се від горівки. Він велить покликати стару знахарку Домну, що являєть ся якоюсь висшою істотою серед того стовпища недоумків та злочинців, яким д. Земляк малює українських селян. Домна — ворожка, що вміє викладати на картах, лікарка, що лічить травами та зіллями, але при тім і акушерка, і порадиця і добрий геній села. У селян вона має далеко більшу повагу, ніж иньші громадяни, ніж власть, ніж піп, який врештою в оповіданю не грає ніякої ролі і тільки раз являєть ся зовсім безучасним свідком — на похороні Дубенюка. Домна поглянула на хорого і від разу вгадала, що „комусь запотребила ся його смерть“, і що той хтось, се Єрина. Єрина признаєть ся їй до всього, та Домна розуміє її муку і обіцяєть ся їй мовчати. Дубенюк сам підозріває також, що його отроєно, підозріває і проклинає дочку. Та Єрина чуючи його прокляте і боячись його трохи чи не більше, як живого чоловіка, зриває ся до остатнього зусилля:

— Ах, будь ти сам проклятий, ти огиднику, ти кате, ти вбійце! Твоя дочка невинна, твоя дочка мучениця. Отруйниця, се я, я, я! Чуєш, нужденнику? Се я, твоя жінка; се я, твій ворог смертельний... се я, я, я отруїла тебе. За кров моєї дочки, що бризкала під твоїми ударами, я отруїла тебе. За нещастє, яке ти готовив моїй дочці, я отроїла тебе. За всіх моїх дітей, що ти довів до смерти, я отроїла, отроїла тебе. Чуєш? Розумієш? А тепер устань, забий мене. На, ось сокира. Забий мене, бо я ненавиджу тебе!

З лицем страшно перекривленим, безумна, безтямна Єрина вхопила сокиру завішену на стінні хати (де бачив автор в українській хаті таку завішену сокиру?) і подала її своєму мужови.

— Забий, забий мене! бо я пімстила ся за свою дитину! Забий, бо я пімстила ся за своє жите повне слів і горя, забий!

Дубенюк знайшов силу, щоб устати; він узяв острій знаряд і вперши в неї очі, простягнувши руки, поступив до своєї жінки махаючи сокирою. Почорнілий, хитаючись, страшний він зупинився; хлипане підняло його груди, струя кровавої піни потекла з його рота, мов громом прибитий він упав горілиць на землю.

— Неживий! — скрикнула Єрина.

Тремтячи зо страху Оліяна прибігла на сей крик.

— Мамочко! — застогнала вона.

— Неживий! — повторила жінка і гляділа на трупа, що скорчився при її ногах.

Отсе без сумніву найефектовніша сцена в повісті. Не можна відмовити їй ані сьмілості, ані живости в мальованю ситуацій. А про те у всьому мальованю, у всіх деталях, починаючи від тої завішеної сокири, а кінчаючи тим нічим не мотивованим проклятем, що кидає Дубенюк на свою дочку і яке потрібне було авторови очевидно лиш на те, щоб далі, при забобоннім переляку Єрини витиснути з її уст остатнє признание, — у всій тій сцені з кінцевою зовсім безцільною просьбою Єрини до Дубенюка, щоб убив її тоді, коли вона чує себе в праві зробити, що зробила, чується фальш, штучність, мельодраматичність, видно не обсервацію живої дійсности, а навмисне нагромадження страховищ з одною, може й несвідомою метою — показати примітивність, дикість того народу, його забобонність та дитинячу, зовсім невироблену логіку, те самісіньке, що д. Вебер-Лютков назвав „Schlummernde Seelen“.

Хоча доси ми оповіли зміст ледво одної третини повісті д. Земляка, то все таки отся сцена, се її кульмінаційна точка, а дальша часть її з погляду на драматичність скомпонована значно слабше. Страшний злочин Єрини лишається невідкритий, бо староста і всі громадяни, хоч бачуть на трупі чорні плями, заспокоюють ся словами старої Домни, що се „нечистий запалив горівку в його мізку“; святихенник ховає трупа без ніякого вагання і у Єрини в серці нема пізнійше ані одної згадки про сей злочин, ані одного докору сумління. Так само Семен Бурдак, що мало не замордував

Юрія, вертає по якімсь часі преспокійно до села, і Юрій хоч добре тями́ть, що з ним було, і ненавидить Семена, все таки не каже про його злочин нікому ані слова і заспокоює ся словами баби Сафрони, що коли не було при тім більше свідків, то пропало. Не знати, чи автор і сам вірить тим бабським дурницям, чи хоче лише показати українських селян такими дурнями, а спеціально мужчин дурні́йшими від жінок.

Тимчасом Петро тікає з війська, з Сибіру, і вертає до села. Він пробував тікати раз, але його зловили, побили кнутом, та він швидко потім утік зо шпиталю. Про російське військо і про Сибір автор має якесь дивне понятє: оба ті образи у нього зливають ся якось у купу: кого візьмуть до війська, той іде в Сибір і коштує кнута — се нерозривна трійця. Де той Сибір, хто його знає; досить, що се дуже далеко і що відтам не вертає ніхто. Петро одначе вернув. Він сидить у лісі, де його в страшнім стані, голодного, майже голого здибає стара Домна. Вона показує йому звисну їй печеру в Середнім Горбі, дає знати Оліяні, ся достарчає йому одежі й їди і кохаєть ся з ним ціле літо. Петро живе в лісі, що ночі бачить ся з Оліяною і не думає про будуще. Та ось настала зима, комунікація з печерою в Середнім Горбі стала трудна, а надто Юрій таки вислідив утікача і доносить до станового. Становий з'їжджає в село, Оліяни не застають дома; остережена старою Домною вона в страшну сніговійницю побігла в ліс, щоб остерегти Петра і втікати з ним до Молдавії. Становий допитуєть ся у матери про дочку, та мати не знає нічого. Становий велить бити її кнутом, але й під кнутом, окровавлена вона не признаєть ся. Тоді становий заряджує облаву в лісі. Юрій віднаходить печеру, де жив Петро, але втікача в ній нема. По лісі розпущено собак, і ті знаходять у лісі під дубом під купою снігу трупи замералих Петра й Оліяни. Трупи везуть у село, Юрія проклинають селяни, а він ні з сього ні з того підпалює хату Семена Бурдака, у якого власне було весіле. Село горить, Юрія ловлять, хочуть кинути в огонь, далі замикають у громадськім шпіхлірі, де він, боячись аж тепер і на себе кнута й Сибірі, вішаєть ся. Повість кінчить ся похороном Петра й Оліяни; за домовиною молодят іде збожеволіла Єрина і приговорює:

— Тихо, тихо, не будіть їх! Вони вернули, мої дітоньки. Нема вже станового, нема вояків, нема кнута! Чуєте? Нема кнута! Ми вільні, вільні, вільні! Ми будемо жити! Кнут умер!

Нема сумніву, автор хотів бути символічним при тім закінченню, але се йому не вдало ся; фальш у цілій композиції, незнане українського життя не окуплюють ся ефектовними та мельодрама-тичними сценами та поетичною иноді дікцією.

Д. Семен Земляк без сумніву талановитий письменник,¹⁾ — се видно з ліричних та описових уступів його повісти, видно ще краще з його новелі „Савка Дудар“, яку ми подаємо нашим читачам у перекладі в отсій книжці ЛНВ. Але ширша повість, побутовий малюнок, малюнок характерів та соціальних відносин українського села не лежить в обсягу його таланту, поминаючи вже те, що для сього він за мало знає українське село. Характери в його повісти „Під кнутом“ наскрізь шабьонові та невиразні. Шабьоновий особливо Юрій, якого змальованю автор присвятив найбільше місця; він зрадник, душепродавець, злочинець без виразних мотивів, навіть без сатисфакції злочину; при тім він боягуз і забобонний як усі иньші. Семен Бурдак — силач, добродушний, та при тім легковірний і забобонний. Дубенюк — тиран і нічого більше; иньших мужчин майже не видно. Жінки й інтелігенцією й енергією переважають мужчин. Стара Домна, Сафрона, Брина, Оліяна, її товаришка Ксеня, се фігури, що домінують у повісти, хоча й тут багато шабьону, а до справжнього мальованя характерів ще досить далеко.

В усякім разі поява такого письменника, як Семен Земляк, у французькій літературі досить интересна. Нехай і так, що поки що його писання мають для Французів интерес „екзотизму“, диковинки, оповіданої більш або менше цікаво. Та можливо, що д. Земляк в часом поглибить своє знане і дасть правдивійші, повнійші малюнки України; можливо, що зацікавить ся його творами хтось дотепнійший і интерес до нашої країни оживить ся. Наша річ дбати про одно, щоб докладнійше пізнане випало на нашу користь.

Іван Франко.

¹⁾ Перевага жіночих типів над мужеськими в повісти, невиразність контур у рисунку і деякі язикові прикмети, прим. уживані автором слова „vetchernitza“, „Youri“, „pigoqui“, а також тема новелі „Савка Дудар“, узята очевидно з Сенкевичевого „Janika muzykanta“ наводять на думку, що під назвою Семена Земляка криє ся якась дама і то — польської національності.